

PÉNZÜGYI JOGGYAKORLAT

Ha a részvénytársaság részvényeit más részvényekkel cseréli fel anélkül, hogy az új részvényekre befizetés történék, az illeték alapja az új részvények névértéke. (123. számú jogegységi megállapodás.) A részvénykicserélés esetében járó illetékre nézve a most érvényben levő 1920. évi XXIV. t.-c. 14. §-ának 5. pontja a következőképen rendelkezik:

Ha a részvénytársaság részvényeit bármi okból más részvényekre cserélte be anélkül, hogy az új részvényekre bármiféle befizetés történék (pl. a névre szóló részvényeket előmutatóra szóló részvényekre cseréli fel vagy viszont, a társaság cégét megváltoztatja stb.) minden új részvény után I. fokozat szerint kell az illetéket megfizetni.

Mintthogy ekképen a törvény csupán azt juttatta kifejezésre, hogy az illetéket az új részvény után kell megfizetni, de kifejezetten nem rendelkezik az iránt, minő érték után történjék a lerovás: kérdésessé vált, hogy az illeték kiszabásának alapjául a részvény forgalmi (tőzsdei árfolyama), kibocsátási ára, avagy névértéke veendő.

A forgalmi érték nem vehető alapul a következő okokból:

A forgalmi érték az illetéki szabályok 70. §-ának általános érvényű rendelkezése értelmében csak abban az esetben vehető az illeték alapjául, ha tulajdonátruházás történik. A társasági szerződések illetékezésére vonatkozó, előbb érvényben volt törvény (1869. évi XVI. t.-c. 7—9. §.) különleges rendelkezései szerint is csak abban az egy esetben volt alkalmazható a forgalmi érték, ha a névre szóló részvények a részvénytulajdonos által másra ruháztattak át. Ellenben a részvénytársaságok által a társasági szerződést érintőleg végrehajtott jogi jelentőségű műveletek (tőkeösszesítés, tőkefelemelés) illeték alá vonásánál sehol sem fordul elő a leg súlyosabb illetékezési alap: a forgalmi érték, hanem a multban csupán a kibocsátott részvények névértéke, a jelenben pedig csak a részvények kibocsátási ára szerepel illetékezési alap gyanánt, tehát a kevésbbé súlyos illetékezési alapok. A társasági szerződés illetékezésére vonatkozó jogfejlődésünk tehát teljesen ellentmond annak, hogy midőn a részvények egyszerűen csak kicseréltetnek és tulajdonátruházás egyáltalán nem forog fenn, a forgalmi érték, azaz a legsúlyosabb illetékezési alap után lehessen az illetéket követelni akkor, amidőn a részvénykicserélés a multban egyáltalán nem esett illeték alá és a jelenben is a törvényhozó — a törvény indokolásából kitünőleg — azt csak enyhén kívánta megilletékezni. Kizárja ezt az a körülmény is, hogy a forgalmi érték (tőzsdei árfolyam) alkalmazása esetében igen gyakran

fordulna elő, hogy a részvények pusztán formális kicserélése — a törvényhozónak az indokolásában kifejezésre juttatott célzata ellenére — nagyobb illetékekkel sújtatnék, mint a részvény kibocsátása, tehát tőkeösszesítés, illetve a vagyontétel szaporítása. E kérdés eldöntésénél figyelmet érdemel az is, hogy az 1920:XXIV. t.-c. 14. §-ának 4. pontja szerint a tőkefelemeléssel kapcsolatos részvénykicserélés esetében maga a részvénykicserélés nem esik I. fokozatú illeték alá, hanem csupán a régi és új részvények kibocsátási ára között mutatkozó különbözet után kell III. fokozatú illetéket fizetni. Minthogy ez a kibocsátási árkülönbözet rendszerint jóval kisebb összeg szokott lenni, mint az új részvény forgalmi értéke, a forgalmi értéknek a részvénykicserélésnél való alkalmazása sok esetben arra a még kirívóbb anomáliára vezetne, hogy a pusztán formális részvénykicserélés az illetékezési alap nagysága következtében súlyosabb illeték alá esnék, mintha a részvénykicserélést tőkefelemeléssel kapcsolatban hajtanák végre.

De nem lehet a kibocsátási árat sem illetékezési alapul venni, mert kibocsátási ár gyanánt az említett törvényszakasz első pontjának második bekezdése világosan „az egyes részvények után a részvénytjegyző által tényleg befizetett, vagy fizetni kötelezett összeget“ jelöli meg, a részvénykicserélésnél azonban kétségtelenül nincsen szó részvényjegyzésről, befizetésről, befizetési kötelezettségről, tehát a kibocsátási ár fogalma a részvénykicserélésnél nem konstruálható meg. Kibocsátási árról ebben az esetben csupán a becserélt régi részvényeknél lehetne szó, de ezt illetékezési alapul venni nem lehet azért, mert a vonatkozó törvényes rendelkezés világosan és határozottan a régi részvény ellenében adott „új részvény után“ rendeli el az illetéket kiszabni, már pedig az új részvénynek nyilvánvalóan nincs kibocsátási ára, csupán névértéke, avagy forgalmi értéke.

A vonatkozó törvényszakasz helyes értelmezése és az általános szabályok idevágó alkalmazása a mellett szólnak, hogy a részvénykicserélésnél az illeték alapjául csakis a névérték vehető. A törvény rendelkezése szerint ugyanis az I. fokozatú illeték „az új részvény után“ fizetendő, tehát az illeték az újonnan kiállított részvény, mint a társaság vagyonaiban való részesedést és annak arányát, illetve a részvényesi jogosultságot bizonyító újonnan kiállított okirat után jár, amely a részvény névértékét jelző bizonyos pénzüsszegről van kiállítva. Már pedig általános illetékezési szabály, hogy az okirat után járó illetéket — amennyiben az okiratban pénzüsszeg van feltüntetve és a törvény másképp nem rendelkezik, — az abban feltüntetett pénzüsszeghez képest kell megfizetni.